



Drážďany, 1945 (socha Augusta Schreitmüllera Güte /Bonitas/ shlíží na město po náletu)

Autor: Dominic Selwood

Dnes si připomínáme 75. výročí (v originále sedmdesáté, článek je z února 2015 – pozn. DP) operace „Thunderclap“ („Zahřmění“), jedné z nejkontroverznějších vojenských operací 20. století.

Mezi 13. a 15. únorem 1945 shodily britské a americké těžké bombardéry přes 2 400 tun tříštivých a 1 500 tun zápalných bomb na starobylé město katedrál na Labi – Drážďany. Během několika hodin zahynulo ve výbuších a plamenech mezi 25 000 až 35 000 lidí (mnohé odhady ale mluví o podstatně více obětech – pozn. DP).

V bitvě u Arnhemu zajatý britský výsadkář Victor Gregg coby válečný zajatec oné noci v Drážďanech pomáhal při záchranných pracích. V rozhovoru pro BBC z roku 2014 vzpomínal na zoufalé hledání přeživších ničivého ohnivého inferna, když se jeho skupina sedm hodin pokoušela dostat do protiletectvého krytu pro tisíce lidí v **Altstadtu** (historické centrum města – pozn. DP). Jakmile tam konečně pronikli, nenašli nikoho živého a dokonce ani rozeznatelné lidské pozůstatky – jen zelenohnědou tekutinu, z které čouhaly kosti. Všichni lidé hledající zde útočiště se působením nesmírného žáru roztopili. V městských částech dále od středu města zase nacházeli nespočet pozůstatků dospělých scvrklých na délku jednoho metru. Malé děti se jednoduše vypařily.

Drážďany zdaleka nebyly prvním zpopelněným německým městem. 25. července 1944 uspěla „Operace Gomora“ ve svém cíli srovnat se zemí přístavní Hamburk. Devět tisíc tun výbušných i zápalných bomb zcela zničilo osm čtverečních mil v centru města a následná ohnivá smršť vytvořila víry, jež hnaly horký vzduch o teplotě 800 °C rychlostí až 150 km/h.

Zahynulo 37 000 lidí (atomová bomba v Nagasaki pro srovnání při prvotním výbuchu zabila na 40 000 Japonců).

Náčelník štábu letectva **Charles Portal** (nadřízený velitele bombardovacího letectva /**RAF Bomber Command**/ **Arthura Harrise** – pozn. DP) spočetl, že bombardování civilistů může během 18 měsíců zabít 900 000 lidí, další milion jich vážně zranit, zničit šest milionů domů a o střechu nad hlavou tak připravit 25 milionů lidí, což mělo vyvolat ohromnou humanitární krizi, jež měla uspořádat konec války.

Podobné plány se samozřejmě neobjevovaly na prvních stránkách tisku. V listopadu 1941 však náčelník velitelství bombardovacího letectva prohlásil, že záměrně bombardování civilistů probíhá už přes rok: „Zmiňuji to, jelikož vláda z velice dobrých důvodů dává přednost tomu, aby byl zbytek světa přesvědčen o našich ohledech, jež nám velí napadat výhradně to, čemu humanitáři tak rádi říkají vojenské cíle. Mohu vás ale vážení pánové ujistit, že žádné ohledy netolerujeme.“

Debata o strategii cílení na civilisty zůstává dodnes značně kontroverzní a emotivní, a to jak v Británii, tak za hranicemi. O odvaze, obětech ani utrpení mladých mužů, kteří se vydávali na nesmírně nebezpečné mise, nikdo nepochybuje, vždyť 55 573 z 125 000 letců bombardovacího letectva se zpátky na pevnou zemi už nevrátilo. Letci dokonce právě pro jeho lhostejnost k jejich osudu překřtili velitele Harrise na „Rezníka“.

Zastánci britského „plošného bombardování“ (útoky na civilní oblasti namísto vojenských nebo průmyslových objektů) si ovšem stojí za svým přesvědčením, že se jednalo o zásadní součást vedení války. **Churchill** si poznamenal, že jeho cílem jsou „zcela zdrcující a likvidační útoky těžkých bombardérů, vedené z této země proti nacistické domovině“. V jistém dopise zase mluví „teroru bombardováním“. Záměrem byla zlomení morálky Němců, která měla vyústit až ke svržení režimu. Data naznačují, že ohromné počty lidí bez domova i rozbíjení rodin skutečně oslabily morálku civilistů, nic však nenasvědčuje tomu, že by to jakkoliv napomohlo vytrhnout Hitlerovi opratě z rukou.

Jiní namítají, že byť se skutečně jednalo o hrůznou taktiku, Hitler si začal, a tak jsme vlastně postupovali podle rčení „na hrubý pytel hrubá záplata“. Historická data však naneštěstí ukazují, že k prvnímu úmyslně plošnému bombardování došlo při útoku na Mönchengladbach 11. května 1940 na Churchillův rozkaz (den po jeho dramatickém jmenování premiérem) a celé čtyři měsíce před tím, než Luftwaffe spustila svůj *blitz* proti britským městům.

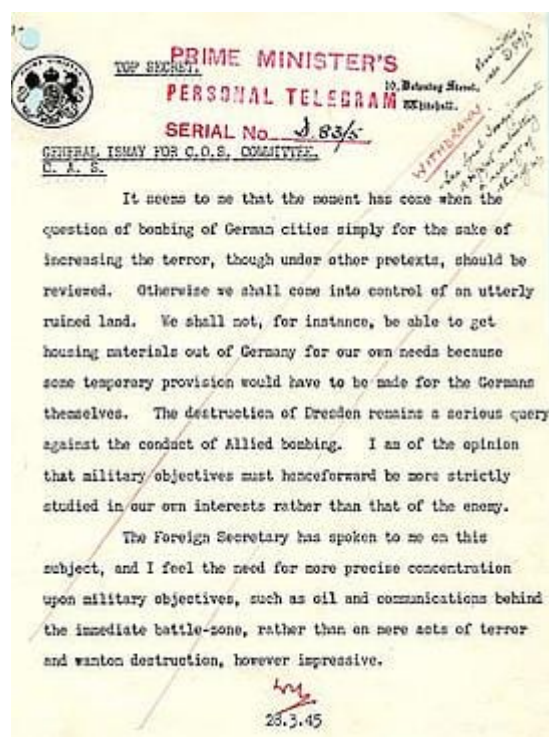
Ne všichni s útoky na obytné čtvrti měst souhlasili a mnozí vysocí vojenští nebo církevní představitelé proti nim otevřeně vystupovali. Freeman Dyson, v současnosti jeden z nejvýznamnějších britských fyziků, v letech 1943-1945 pracoval na velitelství bombardovacího letectva. Tato zkušenost prý natolik podlomila jeho morální postoje, že mu žádné nezůstaly. Chtěl o tom napsat, zjistil však, že americký spisovatel Kurt Vonnegut už na papír přenesl všechno, co chtěl světu říct.

Podobně jako Gregg se i Vonnegut nacházel oné noci v Drážďanech jako válečný zajatec.

Později řekl, že z jatek měl užitek jen jediný člověk na celém světě: on sám. Slavná knížka o jeho zkušenosti mu prý vynesla dva až tři dolary za každého zabitého.

Německé bombardování britských měst bylo obdobně ohavné. Němci během osmi měsíců na přelomu let 1940-41 shodili na britské cíle 35 000 tun bomb a zabili asi 39 000 lidí. (Spojenecké letectvo zasypalo v průběhu sedmi válečných let Německo skoro dvěma miliony tun bomb.)

Bombardování německých měst samozřejmě dopad na průběh války mělo. Otázkou však zůstává jeho rozsah. Poválečné statistické odhady vyčíslily dopad spojeneckých náletů na maximálně 2,7 % německého hospodářství, odčerpaná z jiných oblastí.



*Churchillův dopis (první, neodeslaná verze) z 28. března 1945: „The destruction of Dresden remains a serious query against the conduct of Allied bombing“ (zdroj: **National Archives**)*

Přijmeme-li odlišná stanoviska stran o nezbytnosti plošného bombardování v čase, kdy byl výsledek války stále nejistý (tj. nejspíš až do rozuzlení stalingradské bitvy v únoru 1943), vnucuje se jako zásadní otázka dnešního výročí to, zda bylo zničení Drážďan v únoru 1945 – kdy byla válka dávno rozhodnuta – z vojenského hlediska nezbytné. Hitler už si v té době přehrával v izolaci svého bunkru vesměs jen fantasmagorické scénáře. Angloamerická vojska stála po úspěšném vylodění v Normandii v létě předchozího roku na německých hranicích a Rusové pod velením maršálů Žukova s Koněvem nezadržitelně postupovali východními německými územími na Berlín.

Drážďany byly město plné civilistů bez vojenského významu. V posledních měsících válečného běsnění nehrály žádnou hmatatelnější úlohu. Jaký byl tedy strategický smysl masového upálení tamějších mužů, žen, dětí i starců? Sám Churchill později napsal, že „zničení Drážďan vrhá vážné pochybnosti ohledně vedení spojenecké bombardovací kampaně“.

Po třičtvrtě století už otázky, jaké že přesně vojenské cíle ospravedlnily peklo rozpoutané v Drážďanech, nezaznívají tak silně jako v minulosti. Pokud pro to nebyl dobrý strategický důvod, ani čas to nenapraví. Odpovědi na nastolené otázky se ale ve světě, kde civilisté nadále nevýslovně trpěli a trpí ve válkách svých autokratických vůdců, nehledají o nic snáz.

Článek Dominica Selwooda *Dresden was a civilian town with no military significance. Why did we burn its people?* vyšel na stránkách deníku *Daily Telegraph* 13. února 2015.